

Posudek oponenta **disertační práce**

Magdaléna Matušková, *Vztahy československého a kubánského filmového průmyslu v šedesátých letech. Czechoslovak-Cuban cinematic Cooperation in the 1960s*. Praha 2017, předkládané v roce 2017 na Středisku ibero-amerických studií. Anglická verze, 222 stran.

Předkládaná práce řeší zázemí (spíše organizačně technické) spolupráce Československa a Kuby v oblasti filmového průmyslu poté, co se na Kubě zmocnil vlády Fidel Castro, konkrétně od r. 1960, ale zejména v první polovině 60. let.

Autorka přistoupila k námětu s maximální zodpovědností, a excerpovala důkladně a podrobně všechny dostupné archivy, a také o archivní práce; nutno říci, někdy na úkor plynulosti a soudržnosti textu. Velmi oceňuji, že autorka konfrontovala suchá, často neúplná data s rozhovory s osobami, které v oněch archivních záznamech figurují. Toto vnesení orální historie celek oživuje. Vlastní přínos přesahuje rovinu mechanické kompilace, a vytváří tak celek, v němž je implicitní hodnocení minulosti i z hlediska samotných protagonistů v současnosti.

Práce se dělí na dvě hlavní sféry, a to sledování činnosti českých expertů na Kubě a jejich přínos pro nově vznikající kinematografii – od Fidelovy revoluce, a pak sleduje i politické peripetie těchto vztahů na pozadí událostí jako byla atomová krize r. 1962, politický vývoj v Československu směřující pozvolna k Pražskému jaru a budící nedůvěru na kubánské straně, jejímž důsledkem bylo např. snížení počtu studentů vyslaných k nám zejména po r. 1965. Autorka podává jasný výklad často i konfuzečních vztahů mezi zájmy obou zemí, to vše i v kontextu s ostatním socialistickými zeměmi.

Začíná porevolučním rozkladem kubánské kinematografie, závislé na technicích USA; právě proto se Kuba začala zajímat o technologickou stránku věci, přestože v socialistických zemích byla méně rozvinutá, než ona sama měla (z počátku) k dispozici. Je jednoznačně konstatováno, že čeští technici a profesori spjatí s filmem dělali vše, co bylo v jejich silách, aby své znalosti předali, včetně toho, že se sami začali učit španělsky ještě před nástupem, pokud jí už neovládali; v této souvislosti se připomíná i význam tlumočnicků.

Celkově autorka vede rovinu výkladu s přehledem, ač místy podléhá detailním záznamům, jejichž interpretace je velmi obtížná. Někde, jako např. o diskusi o výši platu (zejména na s. 73), který experti či studenti měli mít, bych doporučoval přenést tyto detailní údaje do poznámek. Podobně i problémy kolem vysílání manželek. Zachytil jsem řadu drobných překlepů či nepřesností, které níže uvádím, přestože jsem se nesnažil hledat hnidopišským systémem chyby. V případné publikaci to autorce poslouží. Ale alespoň názvy by měly být bezchybné.

Způsob citace je spolehlivý, jen v několika detailech nepřesný, jak uvedu dále. Ačkoliv práce jasně konstatuje, že se věnuje filmovému průmyslu, uvítal bych nějakou (snad vstupní) kapitolku o vývoji a významu kubánského filmu, anebo přinejmenším nějaký průřez filmů, které vznikly v čs.-kubánské kooperaci, i když na s. 169 je téma pojednáno. Při té příležitosti jsem si všiml, že v seznamu filmů různých režisérů chybí u Tomáše Gugiérreze Alvey (s. 218) jeho asi nejlepší film *La muerte de un burócrata* (1966) na jehož promítání v Praze si dodnes jasně pamatuji; byl totiž asi posledním uměleckým protestem proti vzrůstající byrokracii. Je logické, že pod termínem uvedeným v názvu práce můžeme myslet i na samotný výsledek práce tohoto průmyslu, kterým měl být film. Je pochopitelné, že film, tolik spjatý s propagandou, byl považován za záležitost politickou a tak k němu přistupováno. Nakonec

napravuje přílišnou techničnost v kapitole 8 o česko-kubánské spolupráci na konkrétních filmech.

Primární prameny využívá autorka náležitě a metodicky správně, jen občas jde do přílišných detailů, které jsou z hlediska celku nepříliš podstatné. Ještě bych doporučoval nahlédnout – jsou-li zachovány – do kulturních dohod uzavřených na úrovni ministerstva kultury a školství.

Tam, kde autorka zjistila různé odklady nebo nevysvětlené či nevysvětlitelné stornování cesty, mohla by se ještě podívat do archivu STB, protože i různé výjezdy přes Polytechnu či jiným způsobem schvalovaly nejen stranické orgány zaměstnavatele, ale vybrané osoby byly přešetřovány Státní bezpečností. Mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, že při sebemenším podezření se česká STB spojila se svou partnerskou organizací na Kubě. Potvrzuje to perfektně i případ prvního studenta na FAMU, který byl stažen ze studia, a jak dále autorka uvádí, dopraven na Kubu a tam popraven (s. 142).

Možná, že by neuškodilo v budoucím vydání práce, kterou bych uvítal, sestavit také slovník nejdůležitější osob, které se na přeskáčku objevují v různých částech práce.

Strana 29, 35, 37, 49, 64, 69, 116: Když je vyjmenována celá řada českých filmů, měl by být uveden i jejich anglický ekvivalent. Též v případě některých citací ve španělštině: s. 117: dedicaron...

Z překlepů, s. 16 – El beso del Adios - adiós; 17: Radiodifusión (ICR) - Radiodifusión (ICR); 26: Havaně - Havana –; na s. 106 je v textu uvedeno 2x nesprávně Brionnes, zatímco v pozn. je jméno ve správném tvaru; podobně Rebec/ca na s. 126. Na s. 135 chybí poznámka u titulu knihy *El hombre de Praga*, podobně jako v pozn. 549. 170 Šafranka místo Šefranka. pozn. 692 Alfreda, 705 Veselého, 728 a s. 221. špatný přepis slovenštiny “Nevyužitá příležitost”.

s. 58, 90: pozn. 208-209 by mohly být spojeny. Ohledně Petra Herrmanna mohu uvést, že jsem se s ním setkal jako s emigrantem v době, kdy jsem vedl dočasně zastupitelský úřad ve Venezuele jako chargé d'affaires a. i. Do seznamu krajanů se nechal zapsat jako ing. Petr L. Herrmann. Asi v r. 1995 se vrátil s dcerou do Prahy, ale zakrátko zemřel. V Caracasu vytvořil akustiku v sále hudební školy dalšího krajana E. Friedmanna a pracoval také v dalších objektech, které mi osobně předvedl. Ve Venezuele měl dobré profesní postavení.

pozn. 118, pozn. 430, autorka nestačila dát česká jména do 1. pádu, taktéž pozn. 463, 538, 540 a 650. Správně v pozn. 653. 742: nepřeložen pracovní titul.

Tam, kde je zmíněno, že jeden ze studentů z Československa pracoval pro Eusebia Leala, /s. 164/ mělo by být uvedeno, že E. Leal je významnou postavou: Archivářem města Havany, tedy hlavní historik, pověřený restaurováním památek staré Havany.

Měla by si možná všimnout i jinak vynikajícího kubánskému filmového plakátu, i když toto téma je samostatné.

Předložená disertační práce splňuje jednoznačně požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěla.

Prof. PhDr. Pavel Štěpánek, PhD.

25.04.2017